

УКРАЇНА ПРОХОДИТЬ КРИЗЬ НАШІ ДУШІ

Про це постійно думаєш, гортаючи книгу публіцистики Олега К. Романчука «Не бійсь, не зраджуй, не мовчи (публіцистика воєнного часу)» – Львів: Універсум, 2020.

Автор – відомий журналіст і публіцист, науковець, член Спілки офіцерів України – акцентує: в Україні восьмий рік йде війна, і слабкість нашої влади полягає в неспроможності вийти з орбіти самозаспокоєння та врешті-решт назвати речі своїми іменами. Саме так — не АТО, не ООС, не сумнозвісна дефініція «лінії розмежування».

Сьогодні на лінії фронту вирішується майбутнє країни. Але є й фронт незримий, духовний, який проходить крізь нас усіх, крізь нашу свідомість, когось ламаючи, а когось роблячи сильнішим. Гібридні лінії такого фронту, кориговані ззовні, спрямовані на досягнення тієї ж агресивної цілі, що й війна реальна – знищити Україну як державу. А для того, щоб сказати: країна не відбулася – потрібно забрати її історію, її міти, світочів її думки, привласнити всі духовні орбіти нації, її самодостатню ауру.

Публіцистика **Олега К. Романчука** – то духовний список, спрямований на викриття руйнівних намірів ворога та протидію його атакам на нашу ідентичність. У такий непростий час, коли війна йде, так би мовити, «в офлайн» та «в онлайн», він веде опір тій другій війні, інформаційно-гібридній, буде своєю лінію фронту, тримає там удар, чинить спротив. Не випадково одна з публікацій має назву «Війна, яку має виграти Україна». Іншого варіанту немає: або перемога над ворогом, або завтра держави з багатомільйонним народом не стане – вона перетвориться в населення, в маріонеткову квазі-територію, якою, маніпулюючи, управлятимуть ззовні.

Книга Олега К. Романчука як сконденсований згусток емоцій веде читача з 2014 року, коли російські війська анексували Крим та окупували східні території України, до сьогоднішнього дня – покроково, рік за роком читач переживає разом з автором знакові події нашої сучасної історії. Ось тривога за zagrożену українську державність у 2014-му, ось аналіз непростих постмайданних реалій, а тут – в останніх публікаціях – гірка констатація суспільного розчарування слабкою владою, її інфантильністю та некомпетентністю, котрі руйнують підвалини держави без жодних бойових фронтів. Тут і ретроспективний аналіз історії та пошук відповіді на запитання, чому так сталося, де ті прогалини в державотворенні, що призвели до такого результату, і чіткі рекомендації, як вийти з бою переможцем: «Як перемогти Московію», «Як виграти війну», «Як перемогти в інформаційній війні»...

Така публіцистика аналізує, а значить робить нас сильними, озброєними перед пропагандою. Майже всі тексти автора мають глибокі історичні ракурси, аналогії, ретроспективи. Вони не створюються як одномоментний відгук на сьогоднішній день – в них обдумано досвід українського державотворення, вони позначені глибокими паралелями з такими ж випробуваннями, які пройшли інші народи, вони підкріплені цінними міркуваннями філософів та авторитетних політиків. Цей широкий контекст дозволяє побачити нинішні реалії панорамно, об'ємно, системно, спонукає глибше проаналізувати наші минулі помилки, реально оцінити нинішні перспективи.

Серед важливіших проблем сьогоднішнього дня, порушених автором, – розбудова армії (чи не основне для країни, яка восьмий рік веде війну), подолання корупції, створення справедливого судочинства, без якого всі реформи – порожні наміри, паперові декларації, економічна колаборація з ворогом. І в тому числі – боротьба за інформаційний простір держави: його слід наповнити українськими концептуальними смислами, в той час як в нашій інформаційній сфері досі циркулюють чужі гібридні меседжі, досі не відмерли тоталітарні стереотипи – а все це під-

живлює внутрішній фронт, на якому точиться боротьба за душі людей, і він не менш небезпечний для держави, ніж фронт реальний. Публіцист у підтвердження наводить слова Андрія Куликова про те, що «російська телепродукція вкрай небезпечна. Бо показує майже таких людей, як ми, тому і впливає на глядача більше, ніж, скажімо, американська з таким же сюжетом».

Особливу небезпеку становить прихований антиукраїнський фронт п'ятої колони, який особливо гостро відчувається нами «в системі освіти, в Законі про мову, в безпековій та військовій сфері, у міжконфесійних конфліктах...». Автор апелює до думки американської дослідниці Е. М. Томсон: «мілітаристський культурі росіян найкраще протистояти не силою зброї, а свідомою відмовою від затягування в пливучі піски міфології «родіни-атечества». Чужа імперська семіотика, антиукраїнська семантика й аксіологія, ворожі деформовані цінності деструктивно впливають на український інформаційний простір – його треба очистити від цих небезпечних руйнівних імпульсів. Інформаційна матриця має належати Україні, а не агресору. «У сучасному світі перемагають смисли. Хто зуміє нав'язати суспільству нові смисли – той і переможе», «Якщо не матимемо власної культурної стратегії – житимемо за чужинецькою, продовжуватимемо існувати в системі чужих смислів» – це думки, які спонукають усіх нас до перегляду власної світоглядної матриці. Автору важливо, яке місце в новій українській реальності посідає окупована територія. Адже вона – також частина української державної мозаїки.

«Сьогодні український „фронтир» – Дикий Степ XXI століття – перетворився на поле бою», – акцентує він. Реінтегрувати його на російських умовах згубно – в Україну може повернутися лише український Донбас. Як радикальний вихід пропонує «тимчасове відторгнення цієї території», вважаючи, що встановлення українського контролю тут наразі неможливе, що ситуація може розтягнутися на десятиліття. Нас очікують часи довгої трансформації...

Україні потрібен мир, але не будь-якою ціною. Особливий статус Донбасу миру не принесе. Україні потрібна перемога, але на її правилах. Хто готовий почути ці роздуми автора? На жаль, наша влада сама вийшла з імперського простору і її кроки позначені вічним огляданням на ворожу нам країну, вона психологічно не може вирватися з її орбіти.

Публіцист переконаний, що «для перемоги на всіх фронтах (мілітарному, економічному, дипломатичному) найперш потрібна політична воля найвищого керівництва держави», але він ставив питання: чи є вона у нинішньої влади, яка всілякими евфемізмами маскує ситуацію та так і не наважується назвати Росію країною-окупантом. Чи відповідає сучасна влада високому політичному цензу лідерів нації? Від кого очікувати реакції? На жаль, в Україні сьогодні сформувалися сімейні клани політиків-підприємців, дев'ять родин володіє майже 80% економіки країни. Ця так звана «еліта» далека від будь-яких державотворчих міркувань. Її інтерес у владі закінчується звичним лобіюванням своїх вузьких станових цілей. Наївно сподіватися навіть на їхній інстинкт самозбереження. Автор називає їх заробітчанами у владі, посилаючись на відому сентенцію: нормальна влада бореться за високі стандарти життя, ця ж влада – за владу!

Дослухатися до міркувань публіциста мало б громадянське суспільство, принаймні українці мають стати не відособленими хурторянами, а об'єднаною громадою – сильною опозицією слабкій владі. На жаль, ми приводимо слабких людей до керівництва державою, тож, на думку автора, громада має змінитися зсередини – і це дасть поштовх зміні у країні.

«Громадянський націоналізм має сказати своє слово», – вважає публіцист. З цим не можна затягувати, адже українське суспільство втомлюється від стану 30-літньої невизначеності, історія вчить, що консервація такого стану спричиняє агресію. Тим більш це небезпечно, що в хаосі зацікавлений і підживлює його ворог. Чим швидше Україна виграє внутрішній духовний фронт, тим швидше наблизиться до Європи.

Любов ВАСИЛИК,
доктор наук із соціальних комунікацій,
завідувач кафедри журналістики
ЧНУ ім. Ю.Федьковича

«Високий замок», 23.02.2021

